

Широченков М.В.

студент,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО РЕФЕРЕНДУМУ, ЯК ІНСТРУМЕНТА ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Згідно статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», *місцевий референдум* – це форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування [1].

Стаття 7 цього ж закону визначає основні конституційні положення місцевих референдумів в Україні:

1. Місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення.

2. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування.

3. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади.

4. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території.

5. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми [1].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» був прийнятий у 1997 році. У цей час вже діяв Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» (3 липня 1991 року), на який і є посилання у пункті 5 статті 7 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [2]. Хоча цей закон і в деяких пунктах не був чітко прописаний (що призвело до проведення незаконних референдумів у Харкові і АРК стосовно другої державної мови, наприклад), але він хоча б був і регламентував проведення місцевих референдумів, які відбувалися. Про це свідчить статистика.

В Україні з 1991-го по 2012 р. було зафіксовано 178 ініціатив щодо проведення місцевих референдумів. В кінцевому результаті було проведено 160 із них. Із проведених дійсними та законними було визнано 149 місцевих референдумів, або 93%. У 137 референдумах рішення, винесені на голосування, були схвалені, у 12 – ні. Це, відповідно, 92% та 8%. Цікавим є те, що схвалені рішення на 15 місцевих референдумах (10%) не було виконано! І це зважаючи на те, що з усіх рішень ухвалене на місцевому референдумі має вищу юридичну силу і набирає чинності одразу після оприлюднення результатів голосування (див. статтю 44 Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми»). Тобто, підсумовуючи, можна сказати, що все таки досвід проведення місцевих референдумів був гарним, не зважаючи на деякі недоліки. Із 178 ініціатив 68,5%, або 122 референдуми було проведено, визнано дійсними та законними, і були схвалені рішення. Про гарний досвід може також свідчити факт визнання дійсними референдуми, адже вони стають такими тільки тоді, коли явка складає більш ніж 50% від зареєстрованих виборців. А якщо дійсними були визнані 96% референдумів, або 154 з 160, то ми можемо, на фоні явки на загальнонаціональних виборах, свідчити про більшу увагу до місцевих референдумів з боку громадян. Це говорить про те, що для легітимації політичної системи та

створення справжньої децентралізованої держави, інститут місцевих референдумів вкрай необхідний [4].

Закон про місцеві референдуми проіснував до 2012 року, коли був прийнятий новий Закон України «Про всеукраїнський референдум», який автоматично скасував дію закону минулого і, відповідно, взагалі прибрав в українському законодавстві згадку про проведення і регламентацію місцевих референдумів. У листопаді 2015-го року до Закону України «Про всеукраїнський референдум» були внесені окремі зміни технічного характеру, що можна сприймати за свідчення політичного інтересу у консервації наявного стану законодавчої регламентації референдуму. Організація і проведення місцевих референдумів залишаються поза унормуванням і досі [3].

Наостанок можна додати, що в Європі спеціального закону про проведення місцевих референдумів немає не тільки в Україні. Він відсутній, наприклад, в таких країнах, як Фінляндія, Швеція, Італія, Бельгія, Португалія [4]. Але в цих країнах є інші механізми та окремі розділи в національних законодавствах щодо організації влади на місцях. А відсутність мотивації в українських політиків у створенні цих механізмів, або окремого закону, говорить про абсолютне небажання ліберально-демократичних змін.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
2. Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1991. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1286-12>.
3. Закон України «Про всеукраїнський референдум» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
4. Чернуха Т. Місцевий референдум в Україні: унормувати чи ігнорувати? [Електронний ресурс] / Т. Чернуха // ZN.UA. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/internal/misceviy-referendum-v-ukrayini-unormuvati-chi-ignoruvati-239059_.html.